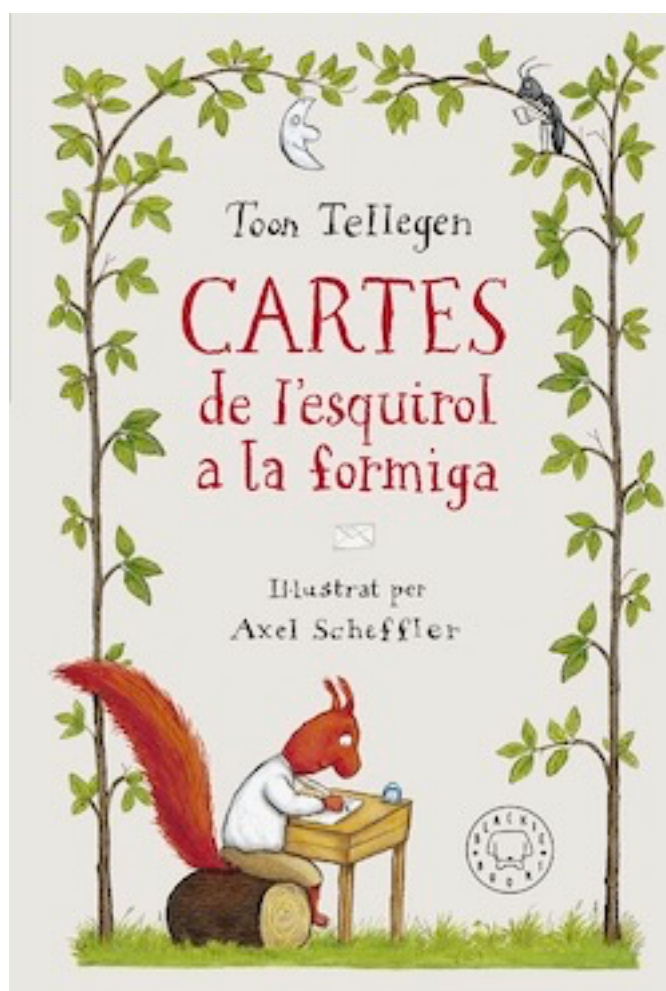


Cartes animals amb un rerefons molt humà

Andreu Sotorra



Toon Tellegen. «Cartes de l'esquirol a la formiga». Il·lustracions d'Axel Scheffler. Traducció de Ferran Bach. (En espanyol: «Cartas de la ardilla a la hormiga», traducció de Heilette Van Ree). Col·lecció Blackie Little. Editorial Blackie Books. 96 pàgs. Barcelona, 2022. A partir de 7 anys.

La primera versió en català d'aquest recull de cartes animals es va publicar el 2001, fa precisament 20 anys, a la col·lecció d'àlbums i

literatura per a infants i joves que tenia oberta l'antiga Editorial Destino. El títol d'aquella edició va adaptar l'original en neerlandès «Brieven aan niemand anders» per: «Cartes a l'esquirol, de la formiga, de l'elefant de l'ós...». L'edició actual ha estat recuperada per l'Editorial Blackie Books, també amb un títol adaptat però més concís: «Cartes de l'esquirol a la formiga». El que sí que manté la nova edició, igualment amb les il·lustracions originals d'Axel Scheffler, és la mateixa versió catalana que va fer en la primera edició el traductor Ferran Bach.

En la meua crítica publicada aleshores (Suplement Cultura, AVUI, 3 gener 2002), ja deia això, com a primera impressió: «En una situació normalitzada, els animals d'aquesta mena de conte epistolar s'escriurien correus electrònics. Però tenint en compte que els animals són més llestos del que sembla, saben molt bé que, sense el cable, al bosc o a la selva és inútil pretendre establir cap mena de comunicació pel perill de quedar arruïnat per mor de la feblesa dels pals de telèfon. Les cartes, per tradició, a la terra dels animals, circulen millor, gairebé sempre empeses pel vent.»

Vint anys —i els últims vint anys encara més— són una eternitat parlant en termes tecnològics, però el fet és que les circumstàncies d'aquella reflexió no han canviat gaire. Si bé el correu electrònic ha estat substituït majoritàriament pel correu més immediat via WhatsApp o, tornant al telèfon primari, per notes de veu enviades a peu dret, les deficiències de desplegament de la fibra en zones rurals o pseudorurals, així com l'aplicació de les dades mòbils 4G i 5G, encara en procés d'expansió, continuen sent una evidència. I no cal dir si parlem de la feblesa i del mal estat de segons quines línies telefòniques si, amb la revifada neorural, algú pretén viure al bosc o a la selva com és el cas del bestiar de Toon Tellegen.

L'autor Toon Tellegen (Brielle, Països Baixos, 1941), de nom real Antonius Otto Hermannus, establert a Amsterdam, és metge de professió i, a més de poeta, autor de nombrosos reculls adreçats a infants i joves, més de 400 llibres publicats en neerlandès i molts dels quals han estat traduïts a altres llengües, que tenen com a protagonistes els animals amb els quals va començar a festejar literàriament el 1984, explicant històries a la seva filla perquè agafés el son i convertint-les en peces literàries més endavant. Des d'aleshores no ha deixat de crear animals personificats que són molt populars entre els lectors dels Països Baixos i també a fora, com els principals protagonistes que donen peu al títol d'aquestes «Cartes de l'esquirol a la formiga».

El recull s'obre amb una carta que l'elefant fa al cargol. «¿Un dia podria ballar amb vostè, damunt de casa seva?», li diu el de la trompa al de les banyes. I, esclar, només una proposta així ja enganxa el lector que s'imagina el fardell de quilos del paquiderm damunt de la pobra closca del bover. ¿I aquesta que la tortuga escriu també al cargol?: «Benvolgt caragol, per desgràcia tinc pressa. ¿Què he de fer? Afanya't. La tortuga.»

A partir d'aquí, respostes i contrarespostes —una oportunitat per recuperar les oblidades i bones maneres epistolars— que mantenen la diplomàcia suficient i la dosi de bona educació perquè ningú no s'ofengui quan allò que se'ns demana no ens ve de gust de complimentar.

El repertori de Toon Tellegen és d'aquells llibres per a totes les edats. ¿Totes...? ¿Qui dubta que els adults retroben en aquesta mena de contes per als més petits alguns dels seus ideals perduts? El cargol s'excusa amb l'elefant, el talp es fa cartes ell mateix, l'esquirol acompanya la carta amb regals per a la formiga, l'ós demana teca, la girafa s'ho mira des de dalt, una cuca de llum escriu una carta fluorescent a una papallona de nit... L'elefant, però, és qui manté el ritme del relat, trencant allò que és possible cada vegada que entra en escena: té el capritx de fer-la petar dalt de la copa d'un arbre, navega amb un rai o vola com un ocell.

L'estil epistolar va trenant una història entrelaçada entre els diversos animals del bestiar de Toon Tellegen, que sembla que no faci cap esforç per inventar-se una trama sinó que es deixi emportar per allò que els mateixos personatges li dicten en cadascun dels seus escrits: la feblesa d'uns, l'enveja dels altres; la hipocresia d'uns, la noblesa dels altres; l'honestedat d'uns, la traïdoria d'uns altres; la generositat d'uns, la cobdícia d'uns altres; l'amor d'uns, l'odi d'uns altres...



© Una de les il·lustracions d'Axel Scheffler del llibre «Cartes de l'esquirol a la formiga»

Gairebé així de senzill. Així i amb un complement de càlides i modernament romàntiques il·lustracions d'Axel Scheffler (Hamburg, Alemanya, 1957), format en comunicació audiovisual entre Alemanya, Londres i Nova York, que no obliden el seu paper de coautoria i que s'escampen per totes les pàgines amb imatges fragmentades, que perfilen cadascun dels animals personificats, que recreen un món extremament personal de l'autor dels dibuixos.

L'editorial que s'endinsa en l'univers literari de Toon Tellegen és conscient de la força poètica del contingut dels seus relats o contes i per això hi aporta un nivell de qualitat que fa que les «Cartes de l'esquirol a la formiga» no et caiguin en cap moment de les mans.

Enllaços d'interès

(per visionar-los, cal descarregar abans el PDF de la crítica)



L'autor Toon Tellegen ha intervingut sovint com a narrador en concerts com es pot comprovar en aquest enregistrament del 2016 amb el grup musical Het Wisselend Toonkwintet. YouTube: <https://youtu.be/lsc0YCmvH80>
